

ملا پناه واقف

حیات و یار ادیب جیلغی

آراز داداش زاده

www.ketab.ir

انتشارات حکیم نظامی گنجهای

ملا پناه واقف

حیات و یار ادیبیلغی

یازیچی: آراز داداشزاده / کۆچورن: علی فخر

صفحه آرایي: کارگاه نشر نظامی

ویراستار: فاطمه (مرجان) منافزاده

طرح جلد: سارا نخعی

مستحضات ظاهری: ۲۵۲ ص، رقعی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۳۱۱-۰۲-۵

ناشر: انتشارات حکیم نظامی گنجهای

چاپ: صحافی و لیتوگرافی: تبریز نظامی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

تیراژ: ۱۰۰۰

نقل و چاپ نوشته‌ها یا هر گونه برداشت به هر شکل،

منوط به اجازه‌ی رسمی از ناشر است.

نشانی: تبریز، اول خیابان طالقانی، ساختمان نورافزا، طبقه ۱

تلفن: ۰۴۱۳۵۵۴۰۰۵۲-۰۹۱۴۸۶۰۶۹۶۶

آدرس سایت: Nezamibook.ir

آدرس الکترونیکی: Nezami.Pub@gmail.com

ملا پناه واقف

حیات و یارادبیجیلی

یازیچی: آراز داداشزاده / کوچورن: علی فخر

سرشناسه: داداشزاده، آراز، ۱۹۹۰-۱۹۳۶م.

عنوان و نام پدیدآور: ملا پناه واقف: حیات و یارادبیجیلی / یازیچی

آراز داداشزاده: کوچورن علی فخر؛ ویراستار: فاطمه منافزاده.

مشخصات نشر: تبریز: انتشارات حکیم نظامی گنجهای، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۲۵۳ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۵-۷۲-۵۳۱۱-۶۲۲-۹۷۸- قیمت: ۱۸۰۰۰۰ تومان

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: زبان: ترکی.

یادداشت: عنوان اصلی:

Molla Pənah Vəqif (həyat və yaradıcılığı).

یادداشت: واژه نامه.

موضوع: واقف، ملاپناه، ۱۷۱۷ - ۱۷۹۷ م.

موضوع: شعر ترکی آذربایجانی -- قرن ۱۸م.

Azerbaijani poetry -- 18th century

شناسه افزوده: فخر، علی، (۱۳۴۱-)، مترجم

شناسه افزوده: منافزاده، فاطمه، ۱۳۴۹-، ویراستار

رده بندی کنگره: PL۳۱۴

رده بندی دیویی: ۸۹۴/۳۶۱۱

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۴۰۵۴۳

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

ایچینده کیلر

۷	مقدمه عوضینه
۱۱	بیرینجی بؤلوم
۵۵	ایکینجی بؤلوم: حیاتی و دولت فعالیتی
۱۰۳	اوچونجو بؤلوم: واقفین یارادیجیلیغی
۱۳۵	عروض و زلی شجرای
۱۶۱	«گۆرمه دیدیم مخمسی»
۲۱۵	واقفین پۇئز یاسی نین باشقا حالت لارین ادبیاتیله علاقه سی
۲۳۱	واقفین آذربایجان ادبیاتیندا موقعی
۲۴۷	سۆزلوک

مقدمه عوضینه

واقف آذربایجان ادبیاتی تاریخی گورکملی یر توتان، یارادیجیلیق اوسلوبونون اصلیلییی ایله فرقلنن بیر صنعتکار دیر. آذربایجان شعرینین، ادبی دیلی نین انکشافیندان صحبت کئنده اونون آدی فضولی، ذاکر، صابر کیمی سؤز اوستادلاری ایله یاناشی چکیلیر. آذربایجان پونزییاسی نین ایلک اینکشاف دؤرو فارس دیللی شعرین گنیش یاییلماسی ایله علاقه داردی. اون اکینجی عصرده گنجه و شیرواندا خاقانی، نظامی کیمی داهی سؤز اوستادلاری بو نظامی ان یوکسک بیر موقعه قالدیر میشدیر. بو صنعتکارلارین خصوصاً نظامی نین قوتلی عنعنه سی سونرالار اوزون مدت آذربایجان شعرینده دوام اتمیش، بیر چوخ شاعرلریمیزی فارس دیلینده یازماغا هوسلندیر میشدیر.

بونونلا بیرلیکده آنا دیلینده ده ملی نظم یارانیر و گنتدیگجه انکشاف اندیردی. آذربایجان دیلینده میداننا گلن شعرین قیمتلی نمونه لرینه هله اون اوچونجو عصرده راست گلیریک. قاضی برهان الدین، نسیمی، خطایی، حبیبی کیمی گؤرکملی شاعرلر آنا دیلینده دقته لایق اثرلر یاراتمیشلار. اونلارین یارادیجیلیغی فضولی ایسه آذربایجان نظم و ادبی دیلی نین قدرتی نی بوتون پارلاقلیغی ایله نمایش انتدیرمیش، اورتا عصر ادبیاتیمیزین انکشافیندا حل اندیجی رول اوینامیشدیر.

۱۸-۱۶-جی عصرلرده اساسا فضولی عنعنه سی دوام و انکشاف انتدیرن مسیحی، قوسی، نشاط شیروانی کیمی شاعرلرده آذربایجان کلاسیک شعرین تکاملوندا آیش گؤرمه میشدیر. بنه لیکله، ۱۸-جی عصرده آذربایجان نظمین کلاسیک قولو آرتیق کمال دؤرونه چاتمیش، اجتماعی، ملی، استتیک گنجیت و خصوصیت لری ایله فورمالاشمیشدیر. کلاسیک نظم ایله یاناشی اولراق، ۱۸-۱۶-جی عصرلرده عاشیق شعرده چوخلو موفقیت قازانمیشدی. قربانی، توفارقانلی عباس، ساری عاشیق و بو گؤرکملی سؤز اوستادلاری یتیشمیشدی. عاشیق شعریندن تاثیرلنن خطایی و امانی کیمی شاعرلرده یازیلی ادبیاتدا هیجسا وزنی نین مارقلی نمونه لرینی یاراتمیشدی لار.

خالق شاعرانه یارادیجیلیغی اساسیندا انکشاف اندن عاشیق شعرده بو دؤروده آذربایجان ادبی دیلینی زنگینلشدیرمک، اونون استتیک تاثیر قوه سینی آرتیرماق، خالق روحونا بیر چوخ صنعت نمونه لری یارتماق جهتدن تقدیره لایق ایشلر گؤرموشدور.

۱۸-جی عصرده دک بو ایکلی غول، یعنی کلاسیک نظم ایله عاشیق شعرده معین درجه ده بیر-بیریندن آیری انکشاف اندیردی.

واقفین ان بؤیوک خدمتی اوند اولدو کی، بو ایکی غولون یاخشی جهت لرینی اوزونده بیرلشدیردی.

خالقین معنوی حیاتیندا مهم رول اوینایان نظمه، واقف عموم خالق ایشی کیمی یاناشدی، اونون بوتون ثروتنی بیر کوْل حالیندا، بوتون نانلیت لری، چوخ عصرلیک تجربه و عنعنه لری ایله بیرلیکده اؤیره نیب، بونلاردان باجاریقلا استفاده ائتدی. ان اهمیت لسی اودورکی، واقف آذربایجان نظمینین یالئیز معاصر وزنی نین دنیلل، همده اونون گله چک انکشافی یولونو دوزگون حس اندیب، اونا استقامت و نره بیلدی. او، نظمیده ساده لیه، خلق لیه اولان منیلی نه اینکی مدافعه ائتدی، بلکه اوز یارادیجیلیغی ایله اونو قانونی لشدیر میشدیر، بدیعی دیلین خالق دیلی حسابینا انکیشلر مه سی، صاف لاشدیر ماسی، ساده لشمه سینی واقف نظمی چوخ پارلاق ماییش ائتدیر مکده دیر. لاکین واقفین شعره گتیردی یئنی لیک یالئیز بدیعی دیله و سلوبه عاید دیلدی. بویینی لیک عین زماندا نظمین مضمونونا، اونون اجتماعی - استتیک ماهیتینه، شاعرین دنیا گوروشو یارادیجیلیق اوسلوبو ایله علاقه دار اولان مومت لره ده عایدیر. واقف شعر ی نین قانونا اوغونلوق لارینی آراشدیر ماغا، آذربایجانجا نظمین انکشافیندا اونون رولونو آیدینلاشدیر ماغا بؤیوک احتیاج دویولماقدادیر. واقف ارثی نین توپلانماسی و تدقیقی ساحه سینده بو واختا دک آز ایش گورونموشدور. لاکین بونلار بؤیوک شاعرین هر طرفلی اؤیره نیلمه سی اوچون هنج ده کفایت دییلدیر.

ف. کؤچرلی ۱۹۱۷-جی ایلدن اول تاسفله یازیردی: «هرگاه واقف و ودادی کیمی مشهور شاعر لر اوزگه ملت لرین آراسیندا ظهور ائتمیش اولسایدیلار، شبهه سیز ایندییه کیمی اونلارین آثار و شعرلری دفعه لر

چاپدان چيخيب. ابنای ملت ايچينده ياييليميشدير. اونلارين قبرلري اوستونده نشانگاه قويولموشدور و وفات لاري نين ۵۰ و ۱۰۰ سنه ليگي يوبله سي... آرتيق جلال و طنطنه ايله ياد اولموشدور»^۱

شورالار حكومتى ايل لرينده واقفين شخصيتينه، ادبى-اجتماعى فعاليتينه مارق چوخلو آرتيميشدير. واقف يالنيز يازچى لارين و عاليم لرين دئييل، بسته كار، رسام و هيكل تراش لارين دا دقتينى جلب ائتميشدير. واقفين اثرلري دفعه لرله چاپ اولونموش، اونون حاقيندا بير سيرا علمى و عملى-ياييلميش لار اثرلره يازيلميشدير. واقفين حيات و ياراديجيلىغيني اويزه نمك ايشينه مارق آرتير، آپاريلان تدقيقاتين دايره سى گنيش لير، بو داسب سيار دئييلدير. شاعرين بديعى ارثى نين تدقيقى ادبيات تاريخميزين بير سيرا مشكل لري نين حلينه يارديم ائنده بيلر. چونكى واقفين قويوب گئتدي ارث سايبجا چوخ بويوك اولماسا دا، مضمونو، بديعى خصوصيت لرين، دىلى و اوسلوبو اعتباريله اولدوقجا اهميتلى دير. بورادا رناليزم و نواتورلوق، كلاسيك نظم ايله فولكلورون قارشى قايغى علاقه سي، شاعرانه سوزون تاثيرى قوه سي و ساير... مسأله لرى ايله قارشىلاشيريق كى، هميشه جانلى اولان بو مسأله لرين تدقيقى ييزى مارقلا ندير مايا بيلمز. اوخوجولارا تقديم اولونان بو كتابدا شاعرين حيات يولو، ياراديجيلىغى، ارثى نين نشرى و اويرنمه سي حاقيندا معلومات و ثريلمكله برابر، ادبيات شناسلىغى و بير سيرا مسأله لرى نين تدقيقينه ده تشبث ائديلميشدير. مؤليف، اثر اوزهرينده ايشلركن، اوز قيدلرى و مصلحت لرى ايله اونا كمك ائتميش، حوزرمتلى معلم و ايش يولداش لارينا درين متدارليغيني بيلديرير.

۱. ف. كزچرلى. آذربايجان ادبياتى تاريخى اولوشدور و جولار، باكى ۱۹۲۵، بيرينجى